

> Retouradres Postbus 20952 2500 EZ Den Haag

DGRuimte
drs. C.B.F. Kuijpers

**College van
Rijksadviseurs**

Oranjevuitensingel 90
Postbus 20952
2500 EZ Den Haag
Interne postcode 420
www.vrom.nl

Datum 29 oktober 2009
Betreft Reactie van het College van Rijksadviseurs (CRA) op het 'Feitenrapport Zuidasdok' van het Team Van den Berg.

Kopie aan
Minister van Financiën:
drs. W. Bos

Minister van Ruimte en
Milieu:
mevr. dr. J. Cramer

Minister van Verkeer en
Waterstaat:
ir. C.M.P.S. Eurlings

Minister van Economische
Zaken:
mevr. M.J.A. van der
Hoeven

Geachte heer Kuijpers, beste Chris

Hierbij ontvang je onze reactie zoals je hebt gevraagd naar aanleiding van het verschijnen van 'Feitenrapport Zuidas Dok' van het Team vd Berg, 4 oktober 2009.

Het CRA heeft met genoeg kennis genomen van het Feitenrapport en de maquettes die zijn gemaakt om de gekozen modellen te illustreren. Ze heeft waardering voor de grondigheid en diepgang van het rapport en de analyses die in de studies door het Team van den Berg zijn verricht. Deze grondigheid maakt het mogelijk het project Zuidas op een gefaseerde en flexibele wijze te benaderen. Dat op een dergelijke korte termijn de modellen 'Dok onder de grond', 'Dok half in de grond' en 'Dok boven de grond' zijn uitgewerkt, getuigt eveneens van een gedegen en creatieve aanpak.

In het werkproces hebben, in tegenstelling tot voorafgaande jaren, verschillende Rijkspartijen (VenW, VROM, EZ en Financiën), Rijkswaterstaat, Prorail, gemeente Amsterdam, Stadsregio (mede namens Provincie), NS en Schiphol met elkaar aan een gezamenlijk perspectief gewerkt voor de Zuidas. De meerwaarde van deze integrale aanpak is terug te vinden in de modellen van het rapport.

Het feitenrapport is gebaseerd op fasering en flexibiliteit binnen het Zuidas-project. Bij een dergelijk omvangrijk project, met een lange plannings- en realiseringshorizon, is dit een goede werkwijze. Hierdoor kunnen op strategische momenten keuzes worden gemaakt die niet leiden tot het moeten realiseren van het totale eindbeeld. Per fase kan het eindbeeld steeds worden bijgesteld. Hierdoor

ontstaat de mogelijkheid om tussentijds op basis van voortschrijdende inzichten, bestuurlijke beslissingen te nemen die het eindbeeld beïnvloeden.

College van Rijksadviseurs

Datum
29 oktober 2009

Samenvattend oordeel

Na bestudering van het feitenrapport, de maquettes en een toelichting die het CRA heeft gekregen op de modellen, komt het CRA tot de volgende bevindingen:

De ambitie van het project Zuidas, een van de Nieuwe Sleutelprojecten, is om een nieuw stedelijk centrum met internationale allure voor Amsterdam te creëren. Tevens is het de ambitie om met de Zuidas de barriere tussen de twee stadsdelen op te heffen en de bestaande infrastructuur te optimaliseren; om dit nieuwe centrum optimaal te verknopen aan de stad.

Met het opheffen van de bestaande milieuhinder kan aldus een interessant, wervend, ruimtelijk en stedelijk woon-werkmilieu ontstaan.

In het Feitenrapport worden modellen voorgesteld die een perspectief bieden om deze ambitie te realiseren.

Maximale flexibiliteit, optimale fasering.

In het Feitenrapport worden integraliteit en flexibiliteit als leidende ordeningsprincipes gehanteerd, waardoor in verschillende fases gewerkt kan gaan worden en per fase besluitvorming mogelijk is. In de huidige fase hoeft geen uitspraak gedaan te worden over welk eindbeeld gekozen moet worden. Vervolgonderzoek moet aantonen welk van de beschreven modellen het meest recht doet aan de oorspronkelijke ambitie van het Zuidas-project. Wel beveelt het CRA aan om nu de beslissing te nemen de A10 onder maaiveld aan te leggen, want daarmee blijft een scala aan mogelijkheden voor het vervolg open en wordt nog geen definitieve keuze gemaakt voor een van de eindmodellen.

Voorts kent deze ingreep een aantal andere voordelen:

- Met het in een dok brengen van de A10, wordt de ernstigste milieuhinder in het gebied opgelost en wordt het mogelijk om substantieel woningbouw toe te voegen aan de Zuidas.
- Het starten met de aanleg van de A10 onder het maaiveld is een 'no regret' maatregel en leidt tot een scala aan mogelijkheden in het vervolgtraject.
- Het voor deze eerste fase (A10) onder de grond brengen van het Dok is een beperkte meerinvestering ten opzichte van de beide andere dokvarianten, maar leidt tot een veelheid aan keuzemogelijkheden voor het vervolgtraject. Ook is de impact op bestaand vastgoed beperkter en de kansen voor het realiseren van aanvullend vastgoed worden gunstiger.
- Stedenbouwkundige kwaliteit vertaalt zich in positieve opbrengsten voor het gebied.

- Met deze eerste stap wordt de ambitie getoond om met de Zuidas de barrière in de stad te slechten en ook om een zo optimaal mogelijk vestigingsklimaat te maken voor internationale bedrijven.
- Met deze stap wordt de mogelijkheid geboden om in elke fase van het project een afgewerkte en goed functionerend stadsdeel te maken

College van Rijksadviseurs

Datum

29 oktober 2009

'Dok boven de grond' minst wenselijk

Hoewel de drie gepresenteerde modellen in potentie uitvoerbaar zijn, is naar het oordeel van het CRA het model 'Dok boven de grond' het minst aantrekkelijk.

- In het model 'Dok boven de grond' zijn lange onderdoorgangen onder de bundel infrastructuur noodzakelijk. Deze routes brengen specifieke problemen met zich mee uit het oogpunt van verkeersveiligheid en sociale veiligheid die onaantrekkelijk zijn voor het creëren van een levendig stadsbeeld.
- Het model Dok boven de grond is niet een flexibel model, het zet de mogelijkheden voor de ontwikkeling van de Zuidas op slot. De aantrekkelijkheid om aldaar een internationaal vestigingsklimaat te realiseren wordt verminderd door het extreem verhoogde maaiveld.

Nader uit te werken

Het CRA stelt het op prijs om drie onderwerpen te noemen die eveneens voor verdere bestudering in aanmerking komen.

- In alle modellen komt het station als laatste voor realisatie in aanmerking. Onderzocht zou moeten worden om het station in de fasering naar voren te halen.
- Het parkeren is nog niet optimaal uitgewerkt in de drie gepresenteerde modellen.
- De scheiding van het doorgaande en bestemmingsverkeer over de A10 is nog onderwerp van onderzoek. Door het projectteam Van den Berg is een interessante suggestie geïntroduceerd, de zgn. asymmetrische ligging. Deze suggestie kan nog veel andere voordelen opleveren voor het project.

Versterk de samenwerking in het gebied

Het Feitenrapport biedt kansen om het Zuidasproject een daadwerkelijk impuls te geven om uit te groeien tot een internationale toplocatie. Het CRA adviseert om het vervolgproces op te schalen door de omliggende marktpartijen en belanghebbenden te betrekken bij deze nieuwe inzichten. Hiermee worden de kansen om het project echt te ontwikkelen tot een internationaal topmilieu enorm versterkt. Want de

gefaseerde aanpak is voor de markt een aantrekkelijke optie om eveneens te participeren.

College van Rijksadviseurs

Wij zijn gaarne bereid tot een nadere toelichting op het bovenstaande.

Datum
29 oktober 2009

Met vriendelijke groet,

Het College van Rijksadviseurs,

Ir. Liesbeth van der Pol
Rijksbouwmeester

ir. Yttje Feddes
Rijksadviseur voor het Landschap

Ir. Ton Venhoeven
Rijksadviseur voor de Infrastructuur

mr. Wim Eggenkamp
Rijksadviseur voor het Cultureel Erfgoed

NB

Twee leden van het CRA hebben een actieve bijdrage geleverd aan de advisering rondom ontwerpplannen voor de Zuidas. Zo heeft de Rijksbouwmeester zitting in het reguliere kwaliteitsteam dat is ingesteld rondom het station Zuidas als een van de Nieuwe Sleutelprojecten. Dit team bestaat naast de Rijksbouwmeester uit de Spoorbouwmeester Koen van Velsen en de supervisor van het gebied Bob van Reeth.

De afgelopen periode is eveneens een tijdelijk adviesteam ingesteld, waarin naast de Rijksbouwmeester eveneens de Rijksadviseur voor de Infrastructuur is aangeschoven, dit op verzoek van VenW en Rijkswaterstaat. Dit team is gevraagd te adviseren over de werkzaamheden die in eerste instantie de heer Oosterwijk en vervolgens door de heer Van den Berg zijn voortgezet. Dit als een vervolg op het eerdere traject, dat destijds een onvoldoende solide basis heeft geleverd voor het realiseren van de Zuidas.